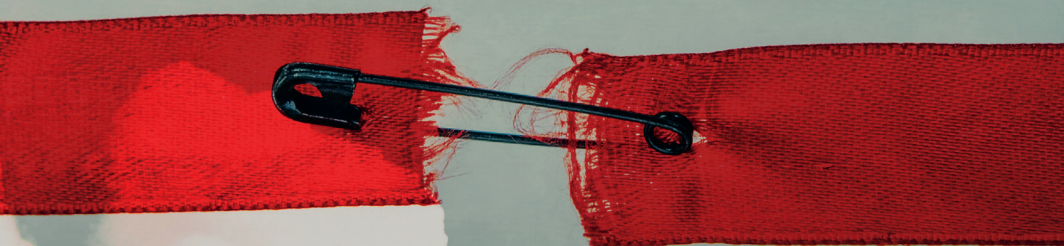

Ella en Rose werken in het
naaiatelier van Auschwitz. Elke jurk
die ze maken kan het verschil
betekenen tussen leven en dood.

Het rode lint

‘Inspirerend en
ongelooflijk waardevol’
– Heather Morris,
auteur van *De tatoeëerder
van Auschwitz*

LUCY ADLINGTON

GROEN

We waren met z'n vieren: Rose, Ella, Mina en Carla.

In een ander leven waren we misschien vriendinnen geweest.
Maar dit was Berkenwoud.

Rennen was niet makkelijk in zulke stomme schoenen. De modder was dik als stroop. De vrouw achter me had hetzelfde probleem. Een van haar schoenen bleef vastzitten in de modder. Dat vertraagde haar. Mooi. Ik wilde er als eerste zijn.

Welk gebouw was het? De weg vragen was geen optie. Alle anderen holden achter me aan, als een kudde op hol geslagen dieren. Daar? Nee, hier. Deze. Ik bleef stokstijf staan. De vrouw achter me knalde bijna tegen me aan. We keken allebei naar het gebouw. Dit móést de juiste plek zijn. Maar wat nu? Moesten we aankloppen? Waren we te laat?

Laat me alsjeblieft niet te laat zijn.

Ik ging op mijn tenen staan en gluurde door een klein, hoog raampje naast de deur. Veel zag ik niet, vooral mijn eigen spiegelbeeld. Ik kneep in mijn wangen om er een beetje kleur op te krijgen en wou dat ik oud genoeg was voor wat lippenstift. Gelukkig was de zwelling rondom mijn oog inmiddels min of meer verdwenen, al zat er nog steeds een geelgroenige bloedingstorting. Maar ik kon weer goed zien, dat was het belangrijkste. Mijn golvende, dikke haar zou de rest verborgen hebben, maar ja... je moet roeien met de riemen die je hebt.

‘Zijn we te laat?’ hijgde de andere vrouw. ‘Ik ben een van mijn schoenen kwijtgeraakt in de modder.’

Toen ik op de deur klopte, vloog deze bijna onmiddellijk open, waardoor we allebei een sprongetje maakten van schrik.

‘Jullie zijn laat,’ snauwde de jonge vrouw in de deuropening. Met een strenge blik nam ze ons in zich op. Ik keek strak terug. Drie weken van huis en ik had nog steeds niet geleerd om fatsoenlijk door het stof te kruipen, ongeacht alle klappen die ik kreeg. Het bazige meisje – dat waarschijnlijk niet veel ouder was dan ik – had een hoekig gezicht, met een neus zo scherp dat je er kaas mee had kunnen snijden. Ik was dol op kaas. Van die kruimelige die je in de sla deed, of de romige kaas die lekker is op vers brood, of dat sterke spul met een groen vachtje dat oude mensen graag op toastjes doen...

‘Wat staan jullie daar nou?!’ riep het meisje met het messen-gezicht boos. ‘Naar binnen! Voeten vegen! Niets aanraken!’

En naar binnen gingen we. Ik had het gehaald. Ik was er... in het Hogere Naaiatelier. Mijn idee van het paradijs. Zodra ik hoorde dat hier een plekje vrij was, wist ik gewoon dat ik dit baantje moest zien te bemachtigen.

Eenmaal binnen telde ik ongeveer twintig hoofden die over snorrende machines gebogen waren, als een groepje betoverde sprookjesfiguren. Ze waren allemaal schoon, dat was het eerste wat me opviel. Stuk voor stuk droegen ze een eenvoudige, bruine overall – mooier dan de hobbezak die steeds van mijn schouders gleet, zo veel was in ieder geval zeker. Wit geschrobde houten tafels waren bedekt met patronen en klosjes garen. In een hoek hingen planken met stoffen, die zo onverwacht kleurrijk waren dat ik even met mijn ogen moest knipperen. In een andere hoek stond een groepje paspoppen zonder hoofd, armen of benen. Ik hoorde het gesis en gebonk van een zwaar strijkijzer en zag stofpluisjes als luie bromvliegen door de lucht drijven.

Niemand keek op. Allemaal naaiden ze verder alsof hun leven ervan afhing.

‘Schaar!’ klonk het van ergens in de buurt. De vrouw achter de dichtstbijzijnde machine pauzeerde niet eens. Haar voet bleef op het pedaal duwen en ze bleef de stof zelfs voorzichtig onder de naald doorhalen terwijl ze de schaar pakte. Ik zag hoe hij van hand tot hand langs de tafel werd doorgegeven en toen, *knip*, in een stuk mosgroene tweed werd gezet.

Het meisje met het spitse gezicht dat de deur had geopend, knipte vlak voor mijn gezicht met haar vingers.

‘Opletten! Ik ben Mina. Ik heb hier de leiding. Dat betekent dus dat ik hier de baas ben, gesnopen?’

Ik knikte. De vrouw die samen met mij naar binnen was gekomen, knipperde alleen maar met haar ogen en schuifelde met haar ene schoen. Ze was al best oud – iets van 25 – en zo nerveus als een konijn. Van konijnen kon je goede handschoenen maken. Ik had ooit sloffen gehad die gevoerd waren met konijnenbont. Ze waren heerlijk zacht. Ik had geen idee wat er met het konijn was gebeurd. Ik vermoedde dat hij in de stoofpot was gegaan...

Snel schudde ik de herinnering van me af. Tijd om op te letten.

‘Luister goed,’ beval Mina. ‘Ik ga dit alles niet nog eens herhalen, en...’

Bam! De deur sloeg met een klap open en de lentebries blies nog een meisje naar binnen, eentje met opgetrokken schouders en bolle wangen, als een eekhoortje dat net een geheime voorraad nootjes heeft opgegraven.

‘Het spijt me echt...’

De nieuwkomer glimlachte verlegen en keek naar haar schoenen. Ik deed hetzelfde. Ze moest toch hebben doorgehad dat het twee verschillende schoenen waren? De ene was een bleekgroene satijnen ballerina met een metalen gesp, de andere was een leren gaatjesschoen met kapotte veters. We hadden allemaal willekeurige schoenen toegeworpen gekregen op de dag dat we hier aankwamen... Was het dit kleine eekhoortje niet eens gelukt

om een fatsoenlijk paar op de kop te tikken? Ik zag meteen dat we aan haar niets zouden hebben. Haar accent was vreselijk... je weet wel... bekakt.

‘Ik ben te laat,’ zei ze.

‘Je meent het,’ sneerde Mina. ‘Het lijkt erop dat we een echte dame in ons midden hebben. Wat vriendelijk van u om zich vandaag bij ons te voegen, juffrouw. Waarmee kan ik u van dienst zijn?’

‘Ze zeiden dat er plotseling een plek was vrijgekomen in het naaiatelier,’ antwoordde Eekhoorn. ‘Dat u goede werkers nodig had.’

‘En of ik die nodig heb! Echte naaisters, geen verwaande tuthola’s. Jij ziet eruit alsof je de hele dag op een zacht kussen lavendelzakjes en andere stompzinnige frutsels hebt zitten borduren. Heb ik gelijk?’

Eekhoorn leek niet beledigd door de spottende woorden. ‘Ik kan inderdaad borduren,’ zei ze.

‘Je doet wat ik je zeg!’ reageerde Mina. ‘Nummer?’

Eekhoorn zette haar voeten netjes naast elkaar. Hoe kreeg ze het voor elkaar om er zo evenwichtig uit te zien in twee verschillende schoenen? Ze was niet bepaald het soort meisje met wie ik normaal gesproken zou optrekken. Hoewel zij degene was die er niet uitzag, vond ze mij vast te ordinair. Beneden haar stand.

Ze dreunde haar nummer op met een perfecte articulatie. Hier draaide alles om cijfers, niet om namen. Konijn en ik ratelden onze nummers ook af. Konijn stotterde een beetje.

Mina snoof. ‘Jij!’ Ze wees naar Konijn. ‘Wat kun je?’

Mevrouw Konijn huiverde. ‘Ik... ik kan naaien.’

‘Idioot! Natuurlijk kun je dat, anders zou je hier niet zijn. Ik heb toch niet om naaisters gevraagd die niet kunnen naaien, of wel? Dit is niet een of ander slap excuus om onder een zwaardere baan uit te komen! Kun je er wat van?’

‘Ik... ik heb thuis genaaid. De kleren van mijn kinderen.’ Haar gezicht verfrommelde als een gebruikte zakdoek.

‘O nee, je gaat hier toch niet een potje staan janken, hè? Ik heb echt een hekel aan huilebalken. En hoe zit het met jóú?’ Mina draaide zich naar me om en keek me met een dreigende blik aan. Ik verschrompelde als chiffon onder een te hete strijkbout. ‘Ben jij überhaupt oud genoeg om hier te zijn?’ schamperde ze.

‘Zestien,’ zei Eekhoorn plotseling. ‘Ze is zestien. Dat heeft ze me verteld, een tijdje terug.’

‘Ik vroeg het niet aan jou, ik vroeg het aan haar.’

Ik slikte. Zestien was het magische getal. Was je jonger, dan was je nutteloos.

‘Ze, eh... heeft gelijk. Ik ben zestien.’

Nou ja, dat zou ik worden. Uiteindelijk.

Mina snoof. ‘En laat me raden – je naait jurkjes voor je lievelingspop en kunt nog net een knoop aannaaien wanneer je klaar bent met je huiswerk. Ongelooflijk! Waarom blijven ze mijn tijd verspillen met zulke stomkoppen? Ik heb geen schoolmeisjes nodig. Maak dat je wegkomt!’

‘Nee, wacht, u kunt me gebruiken. Ik ben eh...’

‘Je bent wat? Een moederskindje? Het lievelingetje van de juf? Compleet nutteloos?’ Mina knipte met haar vingers naar de deur en begon weg te lopen.

Was dat het dan? Mijn eerste echte sollicitatiegesprek – mislukt. Een ramp! Het betekende dat ik terug moest naar... tja, naar wat? In het gunstigste geval een baantje als keukenmeid of schrobber in de wasserij. In het slechtste geval kwam ik in de steengroeve terecht of... was er helemaal geen werk voor me, wat het ergste was wat me kon overkomen. Niet aan denken. *Concentreer je, Ella!*

Mijn oma, die voor elke gelegenheid een devies heeft, zegt altijd: *Bij twijfel, kin omhoog, schouders recht en houd de moed*

erin. En dus richtte ik me in mijn volle lengte op, wat behoorlijk lang was, haalde diep adem en riep: ‘Ik ben coupeuse!’

Mina keek me aan. ‘Jij? Coupeuse?’

Een coupeuse was een zeer bedreven naaister die verantwoordelijk was voor het uitwerken van de patronen die uiteindelijk in echte kleren zouden veranderen. Geen enkele fatsoenlijke naaister kon een kledingstuk redden dat was verpest door een slechte coupeuse. Een goede coupeuse was haar gewicht in goud waard. Of tenminste, dat hoopte ik maar. Ik had geen goud nodig. Enkel dit baantje, linksom of rechtsom. Het was tenslotte mijn droombaan – als je zou kunnen dromen op een plek als deze.

Tot op dat moment hadden de andere werkers ons genegeerd. Maar nu merkte ik dat ze vanaf het begin al hadden meegelusterd. Zonder ook maar een steek te laten vallen, wachtten ze af wat er zou gebeuren.

‘Ja,’ vervolgde ik. ‘Absoluut. Ik ben een ervaren patroontekenaar, coupeuse en kleermaker. Ik... ik maak mijn eigen ontwerpen. Op een dag begin ik mijn eigen kledingwinkel.’

‘Op een dag begin je... Ha! Wat een grap,’ sneerde Mina.

De vrouw achter de dichtstbijzijnde machine sprak, zonder de spelden uit haar mond te halen: ‘We kunnen wel een goede coupeuse gebruiken, nu Rhoda ziek en vertrokken is,’ mompelde ze.

Mina knikte langzaam. ‘Dat is zeker waar. Goed. Dit is wat er gaat gebeuren. Jij, prinses, mag gaan strijken en schrobben. Die zachte handjes van je kunnen wel wat eelt gebruiken.’

‘Ik ben geen prinses,’ zei Eekhoorn.

‘Aan het werk, jij!’

Mina nam mij en Konijn in zich op.

‘En wat deze twee jammerlijke naaistertjes betreft, jullie krijgen een proefperiode. Ik zal er geen doekjes om winden: er is slechts plek voor één van jullie. Eentje maar, gesnopen? En ik

vind het geen probleem om jullie er allebei uit te gooien als jullie niet aan mijn hoge eisen voldoen. Ik ben namelijk op de allerbeste plekken opgeleid.'

'Ik zal u niet teleurstellen,' zei ik.

Mina greep iets van een stapel kleren in de buurt en gooide het naar Konijn. Het was een linnen bloes in zo'n frisse kleur mintgroen dat je het bijna kon proeven op je tong.

Mina droeg haar op: 'Torn de naden los en leg hem uit. Hij is voor een klant – de vrouw van een officier – die haar room het liefst rechtstreeks uit de kan drinkt, dus ze is ronder dan ze denkt.'

Room... o, room! Over aardbeien geschonken uit mijn oma's mooiste groene bloemetjeskan...

Ik ving een glimp op van het label in de kraag van de bloes. Mijn hart sloeg over. Op het label stond in elegante letters de naam van een van de meest gerespecteerde modehuizen ter wereld. Het soort plek waar ik nog niet eens door de ramen zou durven kijken.

'En jij...' Mina drukte me een vel papier in handen. 'Een andere klant, Carla, heeft om een jurk gevraagd. Semi-formeel, voor een concert of iets dergelijks van het weekend. Dit zijn haar maten. Onthoud ze, want ik wil het papier terug. Je kunt paspop nummer vier gebruiken. Stof haal je daarvandaan.'

'Wat...?'

'Kies iets wat bij een blondine past. Maar ik wil dat je je eerst schoon schrobt bij de gootsteen en een overall aantrekt. In dit atelier is reinheid essentieel. Geen vieze vingerafdrukken op de stof, geen bloedvlekken of vuil. Begrepen?'

Ik knikte, terwijl ik wanhopig mijn best deed mijn tranen in te houden.

Mina's dunne lip krulde omhoog. 'Denk je dat ik streng ben?'

Ze keek me met samengeknepen ogen aan en gebaarde met haar hoofd naar de andere kant van de ruimte. ‘Vergeet vooral niet wie daar in de hoek staat.’

Achter in de werkplaats leunde een donkere figuur tegen de muur, pulkend aan haar nagelriemen. Vanuit mijn ooghoeken keek ik heel even haar kant op, waarna ik mijn blik snel weer afwendde.

‘Nou?’ zei Mina. ‘Waar wacht je nog op? De eerste passessie is om vier uur.’

‘U wilt dat ik voor vier uur vanuit het niets een complete jurk heb gemaakt? Dat is –’

‘Te moeilijk? Te snel?’ Mina trok haar wenkbrauwen op.

‘Geen probleem. Dat lukt me wel.’

‘Nou, aan het werk dan, schoolmeisje. En onthoud, mijn eisen zijn hoog. Ik verwacht dat je er een enorme puinhoop van gaat maken.’

‘Mijn naam is Ella,’ vertelde ik haar.

Kan me niet schelen, maakte haar uitdrukingsloze gezicht me duidelijk.

De gootsteen in de werkplaats was een enorm keramisch geval met lange, groene vlekken onder de kranen waar lekkage was ontstaan. De zeep schuimde nauwelijks, maar het was beter dan niets – en dat was wat ik de afgelopen drie weken had gehad. Er hing zelfs een handdoek – een handdoek! – om je handen aan af te drogen. Gebiologeerd keek ik naar het schone water dat uit de kraan kwam.

Eekhoorn, die vlak achter me op haar beurt stond te wachten, zei: ‘Het lijkt wel vloeibaar zilver, niet?’

‘Sst!’ Fronsend wierp ik een blik op de schaduw van de donkere figuur aan de andere kant van de ruimte.

Ik nam de tijd om me te wassen. Eekhoorn kon wel wachten.

We waren met z'n vieren: Rose, Ella, Mina en Carla.
In een ander leven waren we misschien vriendinnen geweest.
Maar dit was Berkenwoud... Auschwitz-Birkenau.

De veertienjarige Ella werkt in het naaiatelier van Auschwitz-Birkenau, onder de gevangenen ook wel Berkenwoud genoemd. Daar maakt ze de mooiste jurken voor de vrouwen van hooggeplaatste nazi's. Elke jurk die ze maakt kan het verschil betekenen tussen leven en dood. Het leven in het kamp is zwaar, maar dan ontmoet Ella de dromerige Rose. Kan ze haar vertrouwen? En lukt het de meisjes hoop te houden in een wereld die niet gemaakt is om te overleven?

'Wat een mooi en goed geschreven verhaal! Sterk en moedig zijn is belangrijk om te overleven, maar het koesteren van hoop blijkt in dit verhaal van onschatbare waarde.'
Inge – Kinderboekwinkel In de wolken

Het rode lint is een krachtig, hoopvol verhaal over vriendschap en overleven in de meest barre omgeving die je je kunt voorstellen.

KokBoekencentrum.nl
UITGEVERS | UTRECHT

NUR 285

